

การประชุมเบนญอมิตรวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 8

ผลกระทบทางกฎหมายต่อผู้ผลิตสินค้าเกษตร

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.

2551

Impact of Unsafe Product Liability Act B.E. 2551 on Agriculturist Legislated

ว่าที่ร้อยโทมนัส ชยาพัฒน์

คณะรัฐศาสตร์ สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ , manta1914@yahoo.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ที่มีต่อเกษตรกรในฐานะที่เป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรในประเทศไทย ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวได้นำเอาหลักการทางกฎหมายที่เรียกว่า “ความรับผิดเด็ดขาด” (Strict Liability) ที่มีต้นกำเนิดในประเทศสหรัฐอเมริกา มาใช้บังคับกับ “ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม” อันจัดเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยชนิดหนึ่ง ที่อาจปนเปื้อนทางกายภาพ (physical hazard) การปนเปื้อนด้านชีวภาพ (biological hazard) และการปนเปื้อนที่เกิดจากสารเคมี (chemical hazard) ถึงแม้กฎหมายดังกล่าวจะมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภค แต่การกำหนดให้เกษตรกรในฐานะที่เป็นผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมโดยไม่คำนึงถึงว่าเกษตรกรได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ และหากเกษตรกรต้องการจะพ้นผิดจะต้องพิสูจน์เอาเองตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งการให้ศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษอันเป็นตัวเงินเพิ่มขึ้นจากค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริงได้อีก ย่อมถือได้ว่าเป็นการซ้ำเติมเกษตรกรไทยให้มีภาระต่อการประกอบอาชีพมากขึ้น ทางออกของปัญหาดังกล่าวภาครัฐจึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรทำการผลิตสินค้าเกษตรให้มีความปลอดภัย รวมทั้งการให้ความรู้ทางกฎหมายที่ถูกต้องแก่เกษตรกรเพื่อการปรับตัวต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อเกษตรกรตามกฎหมายดังกล่าว

คำสำคัญ : สินค้าไม่ปลอดภัย, การคุ้มครองผู้บริโภค, ความรับผิดเด็ดขาด,

Abstract

The purpose of this research was to study the impact of the Liability for Damages Arising from Unsafe Products Act B.E.2551 that affected Thai farmers, as agricultural product manufacturer in Thailand. The law originated from United States of America which aimed to enhance the protection by imposing “strict liability” for unsafe agricultural products. In term of unsafe or defective conditions, it shall mean there were potential sources of contamination in products including physical, biological and chemical hazard. Even though the law aimed to protect the right of consumers, the burden of law enforcement caused many effects to farmers. For example, farmers shall be liable for agricultural product damages occurred from both deliberate and neglect action of farmers in accordance with “strict liability”. In order to discharge the legal burden of proof, the farmer shall provide sufficient evidence to establish a

"presumption" provided by the Act. Additionally, if it is discovered that farmer knew or should have known the goods were unsafe, the court is empowered to order punitive damages at a maximum of twice the amount of actual compensation under Section 7 of the Act. The aforesaid matter was one of the legal consequences that affect the livelihoods of poor farmers if they had to pay the tremendous amount to the damaged party. It was obvious that the law enforcement affected the financial situation of Thai farmers. As such consequences, related public sectors shall provide support and find ways to solve problems substantially for sustainable development such as supporting farmers to produce safe agricultural products, passing law knowledge on farmers for self-adjustment resulting from to the impact of the law.

KEYWORDS : Product Liability Consumer Protection, , Strict Liability

บทนำ

เนื่องจากสังคมในปัจจุบัน เป็นสังคมที่มีการเจริญเติบโตทางด้านการบินเป็นอย่างมาก ผู้ผลิตสินค้าต่าง แสวงหาขั้นตอน วิธีการ เทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้าต่าง ๆ จนบางครั้งเกิดปัญหาทางด้านความปลอดภัยของสินค้า อันตรายประการหนึ่งที่เกิดจากสินค้าที่จำหน่ายในท้องตลาดและเป็นอันตรายต่อการบริโภคได้แก่ อันตรายที่เกิดจากสินค้าเกษตรที่มีสาเหตุมาจากการตกค้างของสารพิษประเภทฆ่าแมลงที่ตกค้างในสินค้าเกษตร โดยเฉพาะในผักและผลไม้ในปริมาณที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคร้ายแรงชนิดหนึ่งได้แก่ มะเร็ง ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2559) มีการสำรวจจากเครือข่ายเตือนภัยสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช (Thai-PAN) ที่ดำเนินการร่วมกับมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคซึ่งเป็นองค์กรเอกชน พบว่ามีการตกค้างของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชตกค้างในผักผลไม้ที่เกินค่ามาตรฐานจนเป็นอันตรายต่อการบริโภค และที่สำคัญเป็นผักและผลไม้ที่ประชาชนมักใช้ในการบริโภคอยู่เป็นประจำ โดยสุ่มตรวจผักผลไม้รวมจำนวนทั้งสิ้น 138 ตัวอย่าง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งในพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ และจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลจากการสุ่มตรวจพบว่า มีการตกค้างของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในกลุ่มสินค้าประเภทผัก เช่น พริกแดง 100% กะเพรา 66.7% ถั่วฝักยาว 66.7 % คะน้า 55.6% ผักกาดขาวปลี 33.3 % ผักบุ้งจีน 22.2% กลุ่มผลไม้ เช่น ส้มสายน้ำผึ้ง 100% ฝรั่ง 100% แก้วมังกร 71.4%

ด้วยสาเหตุดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงผลกระทบ และความเสียหายที่มีต่อชีวิตร่างกายของมนุษย์อันเนื่องจากการใช้หรือบริโภคสินค้าที่ไม่ปลอดภัย รัฐจึงได้ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค อันได้แก่ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งคำว่า "สินค้า" ตามความหมายของกฎหมายดังกล่าวมีความหมายรวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมด้วย กฎหมายฉบับดังกล่าวถือว่ามิวัตถุประสงค์เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคโดยตรงเพราะผู้บริโภคไม่สามารถตรวจสอบความปลอดภัยในขณะที่ทำการซื้อขายได้เลย เว้นแต่จะตรวจสอบเห็นได้ทางกายภาพ ทั้งการฟ้องร้องให้ผู้ผลิตรับผิดชอบในความเสียหายในอดีตทำได้ยากเพราะเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่มีหน้าที่ในการพิสูจน์ว่าความเสียหายดังกล่าวเกิดจากความผิดของผู้ผลิตสินค้า ซึ่งเป็นการยากลำบากที่ผู้เสียหายจะเข้าถึงข้อมูลการผลิตที่มีความซับซ้อนและเป็นข้อมูลภายในของผู้ผลิต เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 จึงกำหนดให้นำหลัก "ความรับผิดโดยเคร่งครัด" (Strict Liability) ซึ่งเป็นหลักในทางกฎหมายแพ่งประการหนึ่ง มาใช้บังคับต่อผู้ผลิตสินค้า กล่าวคือ ผู้บริโภคที่ได้รับ ความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย หากจะฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบการเพื่อเรียกร้องค่าเสียหาย ผู้บริโภคที่ได้รับ ความเสียหายเพียงแต่พิสูจน์ให้เห็นแต่เพียงว่า ตนได้รับความเสียหายจากการใช้หรือบริโภคสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของผู้ผลิตสินค้า โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่า ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเพราะความจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตอีก เช่นนี้ ถือว่าเป็นการเพียงพอตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 แล้ว แต่กฎหมาย

ดังกล่าวกลับส่งผลกระทบต่อเกษตรกรที่ถือเป็นผู้ผลิต อันอยู่ในความหมายของคำว่า “ผู้ประกอบการ” ตามที่กฎหมายบัญญัติที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าเกษตรที่มีสารพิษประเภทฆ่าแมลงตกค้างตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ประเทศไทยเป็นสังคมเกษตร ประกอบด้วยเกษตรกรรายย่อยเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและไม่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทั้งการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้สินค้าเกษตรของตนมีความปลอดภัยต่อการบริโภค ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายมีต้นทุนสูง นอกจากนี้กฎหมายยังผลักภาระการพิสูจน์ไปยังเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ผลิตในอันที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายว่าหากต้องการพิสูจน์จะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงบางประการให้ได้ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งตรงข้ามกับหลักกฎหมายทั่วไปที่ผู้เสียหายเป็นผู้มีหน้าที่ในการพิสูจน์ถึงความผิดของผู้ถูกกล่าวหา อีกทั้งสินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่เน่าเสียง่าย ไม่เกิดอันตรายโดยสภาพ และจะส่งผลเสียหายต่อร่างกายที่เกิดจากสารเคมีที่สะสมในร่างกายจากการบริโภค สินค้าเกษตรต้องใช้เวลานาน ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคต่อเกษตรกรของไทย จึงเห็นควรที่จะศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางด้านกฎหมายในการแก้ปัญหาที่เกิดแก่เกษตรกรอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากบทบัญญัติบางประการในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกร และผู้บริโภคอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
2. เพื่อศึกษาถึงขอบเขตความรับผิดชอบของเกษตรกรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551
3. เพื่อหาแนวทางด้านกฎหมายในการกำหนดความรับผิดชอบของเกษตรกรอย่างเหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ขึ้นเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

สมมติฐานการวิจัย

เพื่อให้ผู้บริโภคและผู้ผลิตที่เป็นเกษตรกรได้รับความคุ้มครองในทางกฎหมายอย่างเหมาะสม กล่าวคือ ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม ที่ไม่ปนเปื้อนสารเคมีตกค้าง ไม่สร้างภาระแก่เกษตรกรมากเกินไปจึงเห็นควรให้ปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของเกษตรกรให้มีความชัดเจนต่อผลิตผลทางการเกษตรที่ไม่มีความปลอดภัย เช่นการมีหน่วยงานตรวจพิสูจน์และรับรองความปลอดภัย ผลิตผลทางเกษตรกรรมก่อนที่เกษตรกรจะนำสินค้าเข้าสู่ตลาด เพื่อกำหนดกรอบความปลอดภัยของสินค้าและลดความเสี่ยงต่อความรับผิดชอบของเกษตรกรอันมีต่อผู้บริโภค หรือด้วยวิธีการการยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวต่อเกษตรกร ภาครัฐจะมีมาตรการในการสร้างความพร้อมที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร

ผลของการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยมีพบว่าความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาเพื่อเป็นมาตรการในการเยียวยาผู้เสียหายมากกว่าเป็นมาตรการควบคุมป้องกัน และมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานจนปัจจุบันรัฐมีหน้าที่เพียงการสนับสนุนส่งเสริมทางการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภคเพื่อให้ผู้บริโภคมีข้อมูลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้บริโภคเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอันเป็นการรักษาสิทธิของผู้บริโภคที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายให้สามารถคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างแท้จริงโดยรัฐไม่ได้ใช้อำนาจของตนอย่างเต็มที่ในการแทรกแซงกลไกในการประกอบธุรกิจดังกล่าว และเมื่อใดเกิดความเสียหายขึ้นจากสินค้าที่วางจำหน่ายในท้องตลาด ในอดีตแต่เดิมผู้เสียหายต้องฟ้องร้องให้รับผิดชอบโดยอาศัยหลักความรับผิดทางสัญญา หรือหลักความรับผิดในทางละเมิด ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหากมาใช้ในการดำเนินคดีจนไม่อาจอำนวยความสะดวกเป็นธรรมได้ โดยเฉพาะปัญหาภาระการพิสูจน์ซึ่งเป็นหน้าที่ของโจทก์ผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ได้ว่าจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างไร ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดใหม่เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวได้แก่หลัก ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งวิวัฒนาการจากประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา เกิดขึ้นจากความเห็นของผู้พิพากษาในคดีที่ได้ทำความเห็นในทางกฎหมายในการตัดสินคดีคดี Escola v. Coca Cola Bottling Co. เป็นคดีที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1944 โดยเป็นคดีที่วางหลักกฎหมายทางด้านความรับผิดเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัยไว้ชัดเจน มีข้อเท็จจริงในคดีได้แก่ โจทก์ได้ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบเนื่องจาก โจทก์ได้รับบาดเจ็บที่มือเนื่องจากขวดน้ำอัดลมระเบิดใส่มือ โจทก์จนทำให้สูญเสียความสามารถในการใช้งาน ซึ่งศาลมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้ตัดสินให้จำเลยคือ บริษัท Coca Cola Bottling Co. ต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อโจทก์ในความประมาทเลินเล่อที่บรรจุก๊าซในขวดน้ำอัดลมมากเกินไป แต่ในคดีดังกล่าวนี้กลับมีความเห็นของผู้พิพากษาอีกท่านหนึ่งซึ่งได้ให้ความเห็นในทางกฎหมายที่สำคัญอันนำมาสู่การบัญญัติเป็นหลักเกณฑ์ ทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ผู้พิพากษา Traynor โดยกล่าวว่า คดีที่มีลักษณะเช่นนี้ไม่ควรนำหลักความประมาทเลินเล่อ (Negligence) มาปรับใช้เพื่อลงโทษจำเลยแต่ควรนำเอาหลักเกณฑ์ที่เรียกว่าความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาปรับใช้จะมีความเหมาะสมมากกว่า เพราะผู้เสียหายไม่มีนิติสัมพันธ์ใดๆ ในทางสัญญากับผู้ผลิตสินค้าเลย และความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากความบกพร่องในการผลิตที่ทำให้ตัวสินค้านั้นมีความไม่ปลอดภัย เมื่อเกิดความเสียหายอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัยจึงควรนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาปรับใช้

หลักเกณฑ์ที่ผู้พิพากษา Traynor ได้ให้ความเห็นไว้ในคำพิพากษาดังกล่าวนี้ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในวงการกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา จนสามารถนำไปสู่การร่างหลักกฎหมายความรับผิดโดยเคร่งครัดในสินค้าที่ไม่ปลอดภัยที่ดำเนินการโดย The American Law Institute อันเป็นสถาบันทางกฎหมายที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดไว้ใน Section 402A ของ The Statement (Second) of Torts (1965) โดยมีรายละเอียดคือ

“1. บุคคลผู้ขายสินค้าที่อยู่ในสภาพบกพร่องอันอาจก่อให้เกิดอันตรายได้โดยไม่สมควรแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคหรือทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวต้องรับผิดชอบเพื่อความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นแก่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคปลายทางหรือทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าว หาก

ก. ผู้ขายประกอบอาชีพขายสินค้าดังกล่าว และ

ข. สินค้าดังกล่าวได้ตกถึงมือผู้ใช้หรือผู้บริโภคโดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพอย่างมีนัยสำคัญจากเวลาที่สินค้านั้นถูกขาย

2. หลักข้างต้นในวรรค 1 ให้นำมาใช้บังคับ แม้ว่า

ก. ผู้ขายได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่แล้วในการผลิตและขายสินค้าดังกล่าว และ

ข. ผู้ใช้หรือผู้บริโภคไม่ได้ซื้อหรือทำสัญญาซื้อขายกับผู้ขายโดยตรงก็ตาม

สำหรับการนำกฎหมายความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของสหรัฐอเมริกามาใช้บังคับกับสินค้าเกษตรหรือไม่นั้น จากการศึกษาพบว่าเนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ละมลรัฐมีกฎหมายเฉพาะของตนเอง ดังนั้นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นจากความไม่ปลอดภัยของสินค้าเกษตรจึงมีความแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ ซึ่งบางมลรัฐก็ได้นำเอากฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้กับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในมลรัฐของตนโดยให้ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยชนิดหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวคำตัดสินของแต่ละมลรัฐ

สำหรับในสหภาพยุโรปได้นำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดมาใช้กับความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเช่นกัน โดยปรากฏอยู่ใน Product Liability Directive (87/374/EEC) โดยกำหนดขึ้นเป็นกฎหมายอันเป็นกฎเกณฑ์กลางของสหภาพยุโรปในปี ค.ศ. 1985 เพื่อเป็นแนวทางให้ประเทศสมาชิกได้ปฏิบัติตามซึ่งสหภาพยุโรปได้นำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) ที่ก่อกำเนิดขึ้นในสหรัฐอเมริกามาบังคับใช้กับผู้ที่มีความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย สำหรับผลิตภัณฑ์การเกษตรนั้นแต่เดิมกฎหมายไม่ได้บัญญัติครอบคลุมให้มีผลใช้บังคับไปถึงด้วย แต่เมื่อเกิดโรควัวบ้าระบาดในภูมิภาคยุโรป จึงได้ทำการแก้ไขบทบัญญัติใน Directive 87/374/EEC ในปี ค.ศ. 1999 ให้สินค้าที่ไม่ปลอดภัยมีความหมายครอบคลุมถึง “สินค้าเกษตรขั้นพื้นฐาน” ดังนั้น คำว่าสินค้าภายใต้กฎหมายของสหภาพยุโรปจึงมีความหมายรวมถึงสินค้าเกษตรหรือวัตถุดิบทางการเกษตรด้วย

ส่วนในประเทศญี่ปุ่นพบว่าภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นมีความก้าวหน้าในทางอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นตามมาได้แก่การพัฒนากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นไปอย่างรวดเร็วตามความก้าวหน้าในทางอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกฎหมายความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไปไม่ปลอดภัย อันถือเป็นกฎหมายเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคชนิดหนึ่งที่กำหนดมาตรการแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภค รัฐบาลได้ออกกฎหมายดังกล่าว เรียกว่า Product Liability Act (Law No. 85 of 1994) โดยอาศัยกฎหมายความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของสหภาพยุโรปเป็นแนวทางในการร่าง ซึ่งไม่แตกต่างกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและของสหภาพยุโรปมากนัก โดยได้นำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

มาใช้บังคับกับความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเช่นกัน เพียงแต่กฎหมายของความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยของญี่ปุ่นไม่มีผลบังคับใช้ถึง ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร หรือสินค้าเกษตรอันเป็นวัตถุดิบก่อนทำการแปรรูปซึ่งแตกต่างจากสหภาพยุโรป

สำหรับประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยขึ้นบังคับใช้ในปี พ.ศ.2551 ก็เพื่อที่จะรองรับระบบการค้าเสรี และให้ได้รับการยอมรับในประชาคมโลก โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับหัวข้อการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

1 การนำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้บังคับแทนหลักความรับผิดโดยละเมิดโดยทั่วไป โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดต่อผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าของตนโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ โดยผลกระทบการพิสูจน์ไปให้ผู้ประกอบการในอันที่จะต้องรับผิดว่าความเสียหายมิได้เกิดจากสินค้าของตนตามที่ปรากฏใน มาตรา 5

2. การกำหนดให้ความหมายของคำว่า “สินค้า” ที่ปรากฏในบทนิยามศัพท์มาตรา 4 ที่ให้หมายความรวมถึง “ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร” ด้วย

3. การนำหลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damage) มาใช้บังคับเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 11 (2)

ผลจากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยประสบปัญหาความไม่ปลอดภัยจากสินค้าเกษตร โดยเฉพาะความไม่ปลอดภัยจากการตกค้างของสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในผัก และผลไม้ที่เป็นอันตรายต่อการบริโภคอยู่อย่างต่อเนื่องและ ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) อันเป็นแนวคิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยมาใช้บังคับกับสินค้าเกษตรที่ยังไม่ได้ผ่านการแปรรูปด้วยทั้งนี้เพื่อเป็นมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคตามที่ได้รับการบัญญัติรับรองโดยกฎหมาย การที่ผัก ผลไม้มีสารเคมีตกค้างที่เป็นอันตรายต่อการบริโภคเมื่อเทียบกับหลักกฎหมายของประเทศต่าง ๆ จัดว่าเป็นอันตรายชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการผลิต แต่เกษตรกรไทยส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อยแต่ต้องมาเป็นผู้ได้รับผลกระทบทางกฎหมายซึ่งเกษตรกรไทยอาจตกเป็นจำเลยเพราะทำการผลิตสินค้าที่ไม่ปลอดภัยและต้องรับผิดตามกฎหมายโดยไม่ทันตั้งตัวตามหลักความรับผิดเด็ดขาด การที่จะต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในอัตราที่สูงขึ้นกว่าความเสียหายที่แท้จริงที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับตามกฎหมาย การต้องมาเป็นผู้รับภาระในการที่จะต้องฝ่ายพิสูจน์เพื่อให้ตนเองพ้นผิดตามที่กฎหมายกำหนด แต่อย่างไรก็ตามการคุ้มครองผู้บริโภคถือว่ามีเจตนาซึ่งทางออกของปัญหาทางหลายดังกล่าวนี้ภาครัฐจึงควรที่จะต้องดำเนินการให้เกษตรกรผู้ผลิตผัก ผลไม้ทำการผลิตผัก ผลไม้ให้มีความปลอดภัยต่อการบริโภค รวมถึงการให้องค์ความรู้ทางด้านกฎหมายเพื่อให้เกษตรกรได้ปรับตัวและเตรียมพร้อมต่อผลกระทบที่อาจเกิดแก่ตนตามกฎหมายดังกล่าว

บทสรุป

ความก้าวหน้าในอุตสาหกรรมการผลิตที่ผลิตสินค้าออกมาในปริมาณมากเพื่อตอบสนองการบริโภคที่มีมากขึ้นในปัจจุบัน สินค้าบางชนิดอาจมีความบกพร่องจากการผลิต การออกแบบ หรือมีข้อบกพร่องในการเตือนทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้า การคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าถือเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้รัฐในฐานะที่มีหน้าที่ตามกฎหมายในการรักษาประโยชน์สาธารณะในการประสานประโยชน์ของเกษตรกรในฐานะที่ผู้ผลิต และความปลอดภัยจากการใช้สินค้าของผู้บริโภคให้เกิดความสมดุลเหมาะสมการนำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) มาบังคับใช้กับเกษตรกรในประเทศไทยในฐานะที่ผู้ผลิตสินค้าเกษตรจึงมีความจำเป็น แต่ในขณะเดียวกันรัฐควรแสวงหามาตรการที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความพร้อมต่อการผลิตสินค้าเกษตรให้มีความปลอดภัยเพื่อลดผลกระทบที่มีต่อเกษตรกรจากบทบัญญัติบางประการในพระราชบัญญัติความรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรออกมาตรการส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตผัก ผลไม้ให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค
2. การให้องค์ความรู้ทางกฎหมายเพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงความรับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าวและทำการปรับตัวต่อการผลิตหรือเพราะปลูกผัก ผลไม้ให้มีความปลอดภัย
3. การออกกฎกระทรวงยกเว้นสินค้าเกษตรบางชนิดที่ไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

เอกสารอ้างอิง

ขวัญชัย สันตสว่าง. (2549). กฎหมายป้องกันการผูกขาดทางเศรษฐกิจและการคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จิต เศรษฐบุตร. (2518). หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บรรเจิด สิงคนดี. (2555). หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ปรีดี เกษมทรัพย์. (2519). กฎหมายแพ่ง หลักรื้อทัวไป. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.

มานิต จุมปา. (2554). คำอธิบายกฎหมายความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชญ์ เครื่องงาม. (2530). กฎหมายรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

หยุด แสงอุทัย. (2556). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทัวไป. พิมพ์ครั้งที่ 19 ปรับปรุงแก้ไขโดยสมยศ เชื้อไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สนันท์ภรณ์ โสคติพันธ์. (2557). คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกควรได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ศักดิ์ สอนงชาติ. (2527). คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ.

ศักดิ์ รัตนกุล. (2557). แนวคิด หลักกฎหมายและคำพิพากษากฎหมายกับธุรกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

สุมาลี วงษ์วิฑิต. (2553). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกควรได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุขุม สุภนิตย์. (2550). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และสุธีร์ สุภนิตย์. (2541). รายงานวิจัยเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค (ส่วนหนึ่งของโครงการแผนแม่บทกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. 2540-2549). กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

อนันต์ จันทร์โอภากร. (2559). กฎหมายเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้า. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

นันทิรา หงส์ศรีสุวรรณ. (2557). ความปลอดภัยจากการเคมีตกค้างในผักปลอดสาร, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ปีที่ 18, ฉบับที่ 35 กรกฎาคม-ธันวาคม, 112

สรวิศ ลิ้มปรงษ์. (2550). สัมผัสคดีต่างประเทศ. อุบลราชธานี. ปีที่ 54. ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม. 191.

จิตาธิษฐ์ ทศนาวิวัฒน์. (2559). ความรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดแก่ทรัพย์สินตามกฎหมายความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะนิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สายสุดา นิงสานนท์. (2525). ความรับผิดชอบเด็ดขาดในกฎหมายละเมิด. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Alessandro Palmigiano and Angela Bongiono. (2005). Overview of EU Legislation on Product Liability and Consumer Safety. Business Law International. Volume 6. Issue 3. P.401.

Helmut Koziol. (2008). Punitive Damage A European Perspective. Louisiana Law Review. Volume 6 Number 3 Spring. P.744.